

Nihil Obstat

Willem van Kruijsdijk

Nihil Obstat

Roman

Schrijver: Willem van Kruisdijk
Omslagontwerp: Mies Wilbrink/ Willem van Kruisdijk
Technisch advies : Nico Kars
Omslagtekst: Marjon Zomer
Foto: Mies Wilbrink
ISBN: 9789402169294

© Willem van Kruisdijk

Voor Femke

Verlangen Indiaan te worden

‘Als je toch eens een Indiaan was, meteen op je hoede, en op het hollende paard, scheef in de lucht, altijd weer trilde over de trillende grond, tot je de sporen vergat, want er waren geen sporen, tot je de teugels wegsmeet, want er waren geen teugels, en nauwelijks het land voor je als glad gemaaide heide zag, al zonder paardennek en zonder paardenhoofd’.

Franz Kafka

‘Schoonheid zal ons redden’.

Rob Kars

‘Our task must be to free ourselves by widening our circle of compassion to embrace all living creatures and the whole of nature and its beauty’.

Albert Einstein

‘Gordon Gekko was wrong’

Frans de Waal

Voorwoord

Als tiener las ik onder meer graag science-fiction. Daar heb ik wellicht wel het een en ander aan overgehouden. Misschien de drang om anders over mijn wereld na te denken. Een boek was 'Emphyrio' van Jack Vance, over een onrechtvaardige wereld, waarin een bovenlaag de handwerkers onderdrukt en uitbuit en daar een soort van religie voor misbruikt. Een ander verhaal was 'De Wereld van Nul-A', van A.E. van Vogt, waarin het niet denken volgens de beginselen van Aristoteles belangrijk is. Al onze wetenschap is opgebouwd op de denkwijze van Aristoteles maar in dit boek wordt dat opzij gezet en ontstaat er een hele andere wereld, andere filosofie en wetenschap. Dat heeft me nooit losgelaten.

Als ik terugkijk naar onze geschiedenis als mens, die natuurlijk al lang voor het mens-zijn begint, dan zie ik een aantal ontwikkelingen die misschien uiteindelijk fnuikend is voor onze soort en dat het zelfs zover komt dat wij ander leven hetzelfde lot laten ondergaan.

Wanneer we anders denken over die wereld komen we misschien tot andere inzichten.

Wat heeft, behalve een onvoorstelbaar geheel aan tijd, ons gemaakt tot wat we nu zijn? Waarop is ons denken, onze cultuur al eeuwenlang gebaseerd? Dan wijs ik graag op een enorme invloed waar we nog steeds, vaak ongemerkt, onder lijden en dat is die van religie. Al onze eerste denkbeelden, te beginnen bij de vroegste overleveringen en eerste geschriften, hebben onze cultuur bepaald: de mythologieën uit de oudheid, Griekse tragediën, de Thora, Bijbel en Koran. En allen waren gebaseerd op de gedachte dat er godheden of een god moest zijn en dat is misschien wel het belangrijkste wat ons heeft gevormd, ignorant als we waren, nog niets wetend van wie we zijn of waar we vandaan komen. Die invloed lijkt onontkoombaar, ingebakken in ons denken, handelen en hoe we onze samenleving inrichten. Het heeft ons ons standpunt ten overstaan van de natuur in hoge mate bepaald, het heeft de verschillen in waardering tussen de

seksen aangebracht en het heeft ons een vals moreel en ethisch besef aangepraat, kortom het heeft ons veel meer beïnvloed dan we beseffen. Zelfs al we niet religieus zijn willen we toch vaak dat er 'iets' is, waarom is dat zo? Als we eens zouden proberen een 'Wereld van Nul-G' te bedenken, een zonder het begrip God, een wereld waarin god, goden, profeten of prekers, geen enkele rol spelen. Is dat überhaupt nog mogelijk, of zitten die goden te diep in ons? Is er nog aan te ontsnappen, kunnen we ons denken nog omkeren of zijn we te laat? Kunnen we nog naar een situatie, waarin we ons laten leiden door wat we weten, in plaats van wat we geloven? De feiten over ons ontstaan, onze geschiedenis, onze plek in dit universum, de feiten die de wetenschap ons reeds heeft bewezen zouden ons wellicht een betere samenleving bieden dan een waarin religie ons denken tegenhoudt en probeert vast te houden aan lang achterhaalde denkbeelden, al zal ze krampachtig het tegenovergestelde beweren.

Die gedachtegang heeft me doen besluiten te proberen hier een boek over te schrijven, een boek dat leesbaar zou moeten zijn voor een groot publiek. Ik hoop dat ik daarin ben geslaagd.

Er is een aantal mensen waaraan ik schatplichtig ben bij het tot stand komen van dit werk. Mensen die mij met hun geschriften hebben beïnvloed en wiens werk ik zeer waardeer en van harte aanbeveel.

Ik noem hier Frans de Waal, Chris Buskes, Maarten van Buuren, Herman Philipse en Anne Provoost, Michel Onfray, Christopher Hitchens, Sam Harris, Richard Dawkins, Daniel Dennett en Bill Bryson, maar er zijn er nog veel meer.

Zo hielp Mr. Diana Spruit mij aan de aanspreektitel 'Edelgrootachtbaar College' en hebben diverse vrienden mij geïnspireerd, gecorrigeerd en hier en daar terecht gewezen, zoals onder meer Bert Vegter, Rob Kars, Marjon Zomer, Ineke Kroese en Dree van Beeck, waarvoor ook grote dank.

De meeste credits gaan uit naar mijn levensgezellin Mies Wilbrink, die het geduld had mij te dulden, mij bij de les hield, stimuleerde en tolereerde. Veel liefs en dank!

Slotpleidooi 1

‘Edelgrootachtbaar college, hier sta ik voor u, ik kan niet anders. Ik doe dit uit mijn hoofd en ik zal het zeer waarderen indien u mijn gebrekkige taal wilt excuseren.

U heeft mij aangehouden, mij mijn vrijheid ontnomen.

U heeft dat gedaan, of laten doen, omdat ik uw wetten heb overtreden. Wetten die in mijn gedeelte van de planeet geen bestaansrecht hebben, wetten die in mijn deel van de aarde worden gezien als gebaseerd op onwaarheden, valse aannames en hypocrisie. Ik begrijp dat u dat anders ziet en gezien diezelfde denkbeelden en opvattingen kunt u waarschijnlijk niet anders.

Ik ben mij er tegelijkertijd zeer van bewust dat ik, in dit proces, geen enkele kans maak om mijn leven te behouden, laat staan er met een lichte straf of zelfs vrijspraak vanaf te komen.

Laat ik echter beginnen met te zeggen dat ik het grootste mogelijke respect heb voor u, als college, als mannen, mensen, als levende wezens.

U verdient dit respect louter en alleen omdat u tot het leven behoort, omdat u een levend wezen bent.

Het leven, alle leven, is mij namelijk heilig, ook dat van u, zoals alle feiten mij heilig zijn. Moeilijker wordt het echter wanneer u mij vraagt uw denkbeelden te accepteren, dat zal ik nimmer kunnen.

Graag zou ik er mij op beroepen de vrijheid te mogen hebben om er andere denkbeelden op na te houden, een andere mening, andere inzichten te hebben dan de uwe, andere, vrije gedachten. Een vrijheid die u noch uzelf noch enig ander toestaat.

U staat het zelfs niet toe te twijfelen aan de inhoud, aan de waarde van uw gedachten. Twijfel is immers voorwaarde tot verandering, en, zoals ik het zie, is dat een belangrijk

fenomeen voor u om zich tegen te verzetten, ja om het koste wat kost te voorkomen.

Maar zoals gezegd blijft respect voor u, als mensen, onveranderlijk aanwezig, ik blijf u zien als mijn medemensen, mensen waarmee ik de aanwezigheid hier op deze planeet deel. Die aanwezigheid die u zonder enige twijfel ziet als een geschenk van een door u allen hier aanwezig unaniem onderschreven opperwezen. U gelooft dat niet alleen, u weet het, het is uw overtuiging. En dat is, onder meer, een belangrijk verschil in onze denkwijze en de oorzaak van het conflict waarin wij leven, de oorzaak ook van het feit dat ik hier, noodgedwongen voor u sta, terwijl het toch eigenlijk niet meer dan een andere manier van denken is.

Gedachten zijn het slechts die ons onderling doen verschillen, maar voor u vormen die verschillen een onoverbrugbare kloof, ja zelfs vormen mijn gedachten voor u een bedreiging: ik mag niet zo denken, u verbiedt het mij, sterker nog u wilt mijn gedachten zien als een belediging en u wenst mij niet te respecteren als uw medemens. Voor u heb ik geen recht op bestaan. Ik moet weg, omdat ik anders denk, andere overtuigingen heb, of beter gezegd, getwijfeld heb aan het gedachtegoed dat u bezit en daardoor tot andere inzichten ben gekomen. Inzichten die u, o edelachtbaar college, wilt ontkennen en verbieden, niet wenst te tolereren, die u zelfs wilt elimineren.

Wellicht is het toch raadzaam, zeker in mijn onderhavige geval, om eens stil te staan bij uw allicht nobele beweegredenen.

Waarom is het zo bedreigend of gevaarlijk om te twijfelen? Is het misschien omdat u de angst heeft dat het gene wat u gelooft ook echt de waarheid is? U gelooft dat u slechts wordt toegelaten in wat u een hiernamaals noemt, wanneer u gelooft wat dat geloof u voorhoudt. Twijfel ondermijnt dit geloof, is daarom zondig en gevaarlijk en dient te worden vermeden en voorkomen.

Vreemd vind ik dat u zo overtuigd bent, terwijl bijvoorbeeld de wetenschap altijd zoekt en afweegt.

U weet zeker dat wat u gelooft de waarheid is, zonder enig bewijs, het is immers een geloof. En twijfel daaraan is een gevaar, het brengt de belofte op een hiernamaals in gevaar. Maar, hooggeacht college, het is onder meer dat hiernamaals dat ik in twijfel trek en daarmee waarschijnlijk alles waarop uw denken is gebaseerd. En dat is de angst niet in dat vermeende hiernamaals te komen, sterker nog, er is nog een ander hiernamaals bedacht dat een strafplaats zou moeten zijn voor mensen, ik denk dat u vindt dat dieren er niet bij horen. Een strafplaats dus voor mensen die zich niet aan de regels hebben gehouden, en dat dan voor eeuwig en altijd. Ik hoor, naar ik aanneem, volgens u, bij die categorie die daar thuis hoort.

Indien u mij toestaat zou ik ook graag even stilstaan bij de vraag welk gedeelte van mij, na mijn overlijden, overblijft om naar die eeuwige strafplek te gaan.

De meeste dode lichamen die ik in mijn bestaan hier op de planeet heb mogen aanschouwen leken mij, behoudens levenloos, toch geheel intact.

Er zou echter, volgens uw leer, een segment, een onstoffelijk deel of een vorm van energie moeten zijn, het deel dat volgens uw leer overblijft, naast of buiten het lichaam, dat voor de eeuwigheid ergens verblijft en, naar gelang de beoordeling door uw vermeende opperwezen, in een uiterst prettige of uiterst nare omgeving. Dat vereist dat dat deel bewust is van zichzelf, immers als dat bewustzijn er niet zou zijn had straffen noch belonen enige nut of zin, een zelfbewuste ziel dus.

Voor zover ik weet -en ik verzeker u dat ik graag uitga van datgene wat ik zeker weet, al het andere zou namelijk in mijn optiek niet meer dan speculatie zijn- is er na de dood niets meer, blijft er niets over.

Het is gemakkelijk om te zeggen dat dat wel zo is, we kunnen dat niet controleren, maar u wenst daarop uw overtuiging te baseren.

En omdat er niets is om uw opvatting te staven is er helaas ook niets om te bewijzen dat het er niet zou zijn, je kunt niet bewijzen dat iets er niet is omdat het er niet is.

Er zal eerst moeten worden bewezen dat het er wel is toch? Maar ik moet er helaas van uit gaan dat u, in al uw eminentie, dat niet met mij eens bent.

Ik besef daarom zeer duidelijk in welk een onmogelijke positie ik mij bevind.

Evenwel maak ik graag gebruik van mijn spreekrecht, mijn verdediging, zo u wilt. Ik zou u willen vertellen hoe ik tegenover u sta en, hoezeer ik u ook waardeer, als medemens, ik u op uw ongelijk wil trachten te wijzen.

Ik richt mij op het leven, op mijn leven, mijn bestaan hier op deze planeet. Ik vind het zinloos, zelfs ongezond en onnatuurlijk om mij te richten op iets wat hierna zou zijn.

Mijn bewustzijn, mijn besef dat ik hier midden in dit prachtige fenomeen van de natuur aanwezig ben vervult mij met groot ontzag en geluk. Ik geniet daarvan en ik wil mijn energie stoppen in die aanwezigheid, het wonder van het daarbij horen, het gevoel en besef deel uit te maken van iets geweldigs.

Het idee dat er ontelbare atomen zijn samengevoegd en er oneindig veel mutaties hebben plaatsgevonden, al die ongelooflijk vele celdelingen en genetische veranderingen die doorlopen zijn alvorens ik hier nu tegenover u sta.

Het besef van dit enorme succes wat de natuur heeft bewerkstelligd vervult mij met een groot gevoel van dankbaarheid en doet me beseffen dat ik hier iets mee moet, dat ik er alles uit moet halen wat er maar mogelijk is.

Dat ik er ten volle van gebruik moet maken en er volkomen van moet genieten, zonder ook maar een seconde te denken dat er sancties zijn, of dat er iets zou moeten zijn waar ik verantwoording voor zou moeten afleggen.

Nee juist dat besef, dat inzicht in wat voor een wonder het is dat ik er ben doet mij het leven ten volle waarderen en het koesteren met alles wat in mij is. Het is precies dit standpunt dat mij beweegt om geluk in mijn bestaan te vinden en het idee dat ik gemaakt zou zijn, uitgevonden, om ergens een experiment of testcase zou moeten zijn om te zien wat ik er mee doe, of ik voldoe aan een aantal opgelegde sancionerende wetten lijkt een volkomen triviaal en klein idee.

Ik geniet dit leven en het besef onderdeel te zijn, eenheid te vormen met al wat leeft vervult mij met groot ontzag en het is de drijfveer om door te gaan er deel van uit te maken.

Juist het leven heeft mijn aandacht, niet dat wat erna komt of wordt geacht erna te komen, nee het zijn, het besef er te zijn en de rol die ik heb in de constante stroom van leven, de beweging van alles wat leeft. Die wetten zijn me duidelijk, andere heb ik niet nodig. Ik wijs dan ook uw gerichtheid op hetgeen wat u denkt dat hierna, na dit aardse bestaan, op ons wacht, volkomen af, het is een morbide gedachtegang, volledig voorbijgaand aan de kracht van het leven, de functie die dat leven heeft, het onderdeel zijn van de constante beweging die we natuur noemen.

Het is ook binnen dat zelfde besef dat ik u waardeer als mijn medestanders, mijn metgezellen in dit onmetelijke avontuur dat leven heet en waarvan we allemaal deel uitmaken.

Het is ook op diezelfde basis dat ik u met respect benader, het respect dat u in mijn ogen verdient enkel en alleen omdat u zich in dat zelfde avontuur bevindt, en omdat ik het idee heb dat wij, als mensen, samen verder komen dan elk van ons als individu dat ooit zal kunnen. Het idee van dat samen zijn, samen tot verdere ontwikkeling te komen intrigeert mij, ondanks dat er verschillen zullen zijn in bijvoorbeeld huidskleur, sekse of voorkeur in van wie we het meest houden en wie we tot onze directe naaste beschouwen.

Onderdeel te zijn van dit geweldige geheel maakt dus mij gelukkig. Ik wil dit met u delen, hooggeachte heren rechters. En natuurlijk wil ik mijzelf vrijspreken.

Niet uit angst voor wat hierna komt, maar omdat ik dan geen deel meer uit zal maken van dit geweldige geheel dat leven heet en dat me ontnomen wordt door een misvatting uwerzijds. Het idee dat u beter bent dan ik, dat ik er niet toe doe, omdat u het beter denkt te weten. Louter en alleen omdat u gelooft dat er iets is dat dit alles overstijgt, sterker nog dat dit alles heeft gemaakt en er dus naar mijn idee, gezien binnen Uw gedachtegang, ook verantwoordelijk voor moet zijn. Voor u is het niet van belang dat ik heb nagedacht, ik hoef volgens u niet na te denken, ik hoef geen stelling te

nemen of verantwoordelijk te zijn. Ik moet slechts leven volgens de wetten die u denkt te hebben gekregen van uw opperwezen. Dat wezen dat alles overstijgt en alles gemaakt heeft, dat alles weet, alles onthoudt, alles heeft voorzien, ook het 'kwaad'. Het superwezen dat niet feilt en ons mensen heeft gemaakt naar zijn evenbeeld om alles te beheersen wat leeft.

Ik 1

Ik wil dat je dit weet, ik wil je vertellen wie ik ben.

Je kan het naast je neerleggen en je schouders ophalen.

Je kunt het lezen, je mag het lezen, jij wel.

Het gaat over mij, het gaat over wat ik me herinner, of wat ik denk me te herinneren. Ik wil je dit nu vertellen omdat ik weet dat ik niet lang meer zal leven. Mijn leven zal me worden afgenomen.

Ik zal dus maar ergens vooraan beginnen in dat leven.

Wat weet ik nog?

Een van mijn vroegste herinneringen is heel sterk en voor mij van groot belang. Het is een gesprek, of meer een tirade die tegen me werd afgestoken:

‘Bah, heb je weer in je bed geplast, kleine viezerik?

Als je niet op houdt met dat geplas ga je echt nog niet naar huis, dan blijf je met sinterklaas en kerst gewoon hier.

Je moeder wil je pas terug als je niet meer in je broek plast begrepen? We zullen jou wel klein krijgen mannetje en als je niet meewerkt kom je straks in de hel.’

Ik zie haar nog duidelijk voor me. Ze was een beetje gezet, een streng gemontuurd brilletje onder lelijk, gekruld, iets te kort geknipt, blond haar, haar waar ik nu nog gek van word als ik het weer ergens op iemand zie. Ze droeg een soort uniformschoort, wit en daarop, met trots geplaatst, dat zag je, een broche met een wit geel kruis, om haar hals nog een kruis, aan haar voeten platte geveterde bruine schoenen, misschien een heel klein hakje. Ze stond halverwege de trap waar ik onder stond, tegen het licht van een immens groot gebrandschilderd raam en ze rees boven me uit als de personificatie van het dictatoriale kwaad, zeker zeven treden hoger dan ik. Ik voelde me heel klein en heel onzeker, heel alleen en heel bang. Ik zie het nog vaak voor me, die door en door kwade blik waar geen sprankje van liefde of mededogen in te vinden was. Ik kon er niks aan doen. Ik wist zelf niet dat

ik plaste wanneer ik plaste in mijn slaap, soms werd ik wakker op het moment dat het gebeurde en dan begon ik ook meteen te huilen.

In het tehuis waar ik me bevond en waar zij met de kruisjes de scepter zwaaide, was eigenlijk alles koud en vijandig.

Ik was er op een of andere manier terecht gekomen, misschien terwijl ik sliep, het enige dat ik weet is dat ik er plotseling was. Ik miste mijn broer en mijn ouders, maar wist eigenlijk helemaal niet waar ik was, wel dat ik angstig was.

De mensen in dit oord waren nooit erg aardig en het verbaasde me dan ook zeer dat ik op een dag opgehaald werd door een soort zuster die ik nooit eerder had gezien, ze kleepte mij keurig aan, anders dan anders, en nam me mee naar een mooie binnentuin tussen hoge gebouwen.

We gingen spelen met een bal, ook iets wat nooit gebeurde en ik weet nog heel scherp voor mijn geest te halen dat ik, opkijkend naar de bal, opeens een vrouw zag staan, boven in een raam, een vrouw die sprekend op mijn moeder leek, er was ook een jongetje bij die mijn broer had kunnen zijn, maar ik wist zeker dat dat niet kon. Ik was hier ergens in een vreemd oord en zij waren uit mijn leven verdwenen, ik moest me gewoon wel vergissen. Ik was gestraft omdat ik in mijn broek plaste. Dat moest en zou ik afleren!

Ik weet niet of dit mijn vroegste herinnering is, deze wedijvert met de gedachte aan de momenten dat mijn oom, steeds wanneer hij mij op schoot nam, wat hij vaak deed, met zijn handen mijn broekspijpjes inging en mij betastte.

Ook nam hij mij vaak mee naar het bos, 'we gaan naar de ballonzuil', zei hij dan en ik mocht dan voor op zijn motor zitten. Vreemd vond ik het wel dat hij mij zo naar zich toetrok en dat hij steeds weer in mijn pijpen naar binnen ging, ik zal ook wel ergens hebben moeten plassen, mijn broekje uit hebben gehad, ik weet niet wat er allemaal precies gebeurd is, ik weet ook niet of ik dingen heb verdrongen.

Ik had niet het gevoel dat ik daarover moest praten, deze oom was erg gezien, in de familie, als man van mijn moeders oudste zuster, ze waren kinderloos, dus 'dol' op kinderen.

Oom was ook iets bij de rijkspolitie in zijn dorp, ook een graag geziene gast in cafeetjes en op festiviteiten.

Hij rookte Cross sigaretten uit een geel pakje en om hem heen hing altijd de geur van die rook en van zijn totaal verbruinde vingers, waartussen zijn sigaret vrijwel altijd geklemd zat. Altijd die kenmerkende scherpe tabakslucht, vermengd met verschaald bier, jenever, alcohol, zijn adem en zijn lijflucht, oud zweet.

Geur, zo wordt gezegd is een van de sterkste elementen in onze herinnering, ik weet niet of daar ook fijne lekkere geuren bij horen. Bij mij is dat gedeelte minder, of naar de achtergrond van mijn geurvermogen verdwenen.

Ik ruik nu nog de combinatie van verstikt linnengoed, mottenballen en kapot gekookte bloemkool, die het kamertje binnenkwam tot in het provisorische logeerbed bij mijn tante, zijn vrouw. Maar toch had ik die geuren allemaal, ook in combinatie, alleszins liever dan die van de Cross, bier en zweetlucht van mijn oom.

Misschien is dat m'n vroegste herinnering, misschien had hij er wel mee te maken dat ik in mijn broek plaste. Veilig voelde het niet, wel vreemd, rare naar verboden dingen ruikende geuren, dingen die niets met kind-zijn te maken hadden.

De soort spanning die er omheen was, het voelde niet goed en die lucht onderstreepte dat.

Ik ben eens badend in mijn zweet wakker geworden uit een nachtmerrie, die moet hiermee te maken hebben gehad.

In die droom sta ik tegen een muur, naast mij staat mijn neefje, de eerste zoon van mijn broer, we kijken allebei van de muur af en ik ga met mijn hand naar zijn kruis om hem te betasten. Dan word ik kletsnat wakker, helemaal van mijn stuk gebracht. Onmiddellijk denk ik aan mijn oom, alles komt terug, de geur van zijn handen, zijn adem, de benzine van de tankdop op de motor, op weg naar de ballonzuil, ergens in een bos. Ik weet niets meer van die ballonzuil. Die is uit mijn geheugen gewist, met alles erom heen.

Wanneer jij dit leest zal ik er niet meer zijn.

Als je dit überhaupt al leest, want ik weet niet of het je zal bereiken. Dat ik dit niet ga overleven staat wel vast. Ik geloof

niet in wonderen. Misschien vind je het stom wat ik gedaan heb, misschien vind je me een held. Maar ik wil dat je me niet vergeet. Ik schrijf dit als een herinnering aan wie ik was en hoe het kwam dat ik zo was. Misschien ook wel omdat ze zeggen dat wanneer je sterft je je hele leven aan je brein voorbij ziet gaan. Ik zal daar waarschijnlijk niet de tijd voor hebben. Of misschien teveel bezig met mijn pijn, hoewel ik nog niet weet wat ze voor me bedacht hebben. Ik weet alleen zeker dat ik dit niet zal overleven, lieverd, hoe spijtig ook. Waar was ik?

Het was de tijd waarin er een grote overstroming was in Nederland, het was de tijd dat Hongarije door de communisten werd ingelijfd, vaag herinner ik mij dat er in spanning rond de radio werd gezeten, TV was er nog niet, laat staan internet. Nee, we zaten rond de radio naar de laatste nieuwsberichten te luisteren, je kreeg op je kop als je er doorheen praatte of een of ander geluid maakte, of durfde te hoesten, ondanks de rook van sigaretten en sigaren.

Ja, sigaren, zondagmiddag, als de spruitjeslucht was verdreven door de custard met zwarte pruimen en mijn vader de 'voorkamer' in ging om operamuziek, liefst met veel koor erin, want daar hield hij van, of een vioolconcert te beluisteren. Dan kwam daar een grote sigaar uit een bruine koker of een doos uit de kast tevoorschijn.

Minutieus werd die met een vernuftig apparaatje van een zuiggleufje voorzien, een aantal keren tussen de lippen op en neer gedraaid en dan ging de vlam erin. Grote vlammen, en met kracht uitgeblazen, blauwige rook wisselden elkaar af, maar doofden dan. Mijn vader keek nog even naar de smeulende kop en liet zich dan neerzakken op de grote fauteuil die daar stond, zijn kalende hoofd legde hij dan tegen het geborduurde beschermdoekje dat daar was neergelegd, de fauteuil mocht niet vet worden natuurlijk.

Dat apparaatje, de sigaren trekker, bleef lang in zijn handen spelen, hij bewoog het bedachtzaam op en neer en ik wachtte tot hij het neer zou leggen, dan kon ik ook gewichtig het roestvrijstalen ding door mijn vingers laten glijden.

Die verstikkende lucht van die sigaar, waar je niks over mocht zeggen, de stilte die je moest volhouden terwijl je je kapot verveelde, die lucht werd dan doorkliefd door klanken die me, misschien daardoor, afstootten, een soort van angst inboezemden, later leerde ik dat een ervan het slavenkoor uit Nabucco van Verdi was. Brrrrrr.

Er waren ook soms heel even mooie momenten, dan speelden we 'brandend huis'. Ik zat bij mijn vader op schoot en als hij dan een grote trek van zijn sigaar had genomen plaatste ik mijn kinderhanden op zijn mond, hij liet dan langzaam die rook door mijn vingers omhoog kringelen, alsof er brand was. De lucht van sigaren bleef dan wel de hele middag in mijn vingers hangen en die wedijverden toch al met die in mijn kleren en haren, er was geen ontkomen aan.

Maar er was wel even iets van contact, zij het zonder woorden, tussen mijn vader en mij, dat was toch iets.

Wellicht waren dat juist de momenten waarbij op de achtergrond het Concert voor twee Trompetten van Vivaldi speelde, of Grande Valse Brillante van Chopin en misschien zelfs wel Ouverture Egmond van Beethoven, want dat zijn muziek flarden waarin ik later, als puber, iets fijns herkende, de opera's hielden iets engs, dat heeft langer geduurd.

Maar in elk geval moet ik me daar veilig en prettig hebben gevoeld. Wat natuurlijk nooit lang duurde, want als ik dan tussen de vitrages en langs de sanseveria naar buiten keek, de druilerige zondagmiddag in, dan sloeg de verveling weer toe, verliet ik de veilige salon, door de glas- in-lood schuifdeuren om het actieterrein van mijn moeder weer te betreden, dat kon gevaarlijk zijn.

Mijn moeder schijnt er gewoon moeite mee te hebben gehad dat ik er was, ze was een verwende vrouw met een aantal miskramen voor ik kwam. Misschien had ik een meisje moeten zijn of in ieder geval iemand met donkere ogen en donker haar, zo ongeveer als mijn broer, die aangekleed werd als 'little Lord Fountleroy', zoals de foto's uit die tijd laten zien, en niet blond met blauwe ogen zoals ik. Ik paste niet in het plaatje. Ik werd veel bij tantes en nichtjes ondergebracht.

Mijn moeder had een post natale depressie na mijn komst, dat hebben ze mij veel later verteld, ik was niet wat ik zijn moest, 'dat is er geen van 'ons', zei ze dan met een stellige vanzelfsprekendheid. Dus bij het te pas en te onpas plassen moet ze me weg gebracht hebben naar de directrice met de boze ogen en de kruisjes. Overleg daarover was er niet en dat vonden ze niet nodig ook, mijn ouders. Ons, laat staan mij, werd nooit iets gevraagd. Mijn ouders mochten blijkbaar ook glashard liegen als hen dat zo uitkwam.

Ze gingen eens naar de kerk, ik werd 'even' bij mijn tante gedropt. Twee weken later kwamen ze terug.

Ze waren naar Zwitserland geweest, op vakantie.

Dus ook dit anti-urineer oord was precies wat in het totaalbeeld paste, achteraf.

Ergens moet ik mijn lichaam de opdracht hebben gegeven om het anders te doen, want broek of bed plassen dat kan niet, dat mag niet.

Ik ben tenslotte in staat gebleken om mijn plas op te houden, al ben ik er niet zeker van ten koste waarvan.

Ik heb het een beetje uitgelegd aan mijzelf als of het is dat een gedeelte van mijn brein, van mijn neurologisch systeem, de hele dag bezig is om mijn urinewegsluitspier dicht te houden, dus wel onbewust, maar niet echt zoals bij andere mensen, het behoeft toch ergens een vorm van aandacht.

Ik ben daar een stukje energie mee kwijt, concentratie vermogen kost het me ook, maar goed, ik plas niet meer ongecontroleerd in het rond. Wel kost het erg veel moeite om die urine te laten lopen wanneer ik dat wil, dat gaat niet erg gemakkelijk, mijn blaas is niet rekbaar, er is geen druk.

Maar soms begint ergens in mijn rug een pijn op te bouwen om me mee te delen dat ik moet gaan lozen.

Dan ga ik naar de wc, ik doe dat zittend want het duurt nogal lang voordat alles los komt, voordat alle zenuwen en onderbewuste mechanismen zijn uitgeschakeld en er een stroompje op gang komt dat wel even aanhoudt.

Ook dat kost me nu veel tijd, die ik meestal lezend doorbreng, tot mijn been begint te slapen en ik er maar weer mee ophoud tot de volgende lozing, zo'n twee keer per dag 's morgens een

keer en 's avonds weer. Een waterhuishouding van 'lek' mijn vestje, dat is wat je het wel het best kan noemen. Hoewel, ik lek nou juist niet. Ik kan er naar verlangen om eens flink te gaan staan pissen, of, zoals vroeger, als de vriendjes hun naam in de sneeuw konden plassen en ik niet meedeed. Maar goed, ik plas dus niet meer in mijn bed. Dat is alvast gewonnen. Kost wat, maar dan heb je ook wat.

Voor de rest ging het tot voor kort redelijk, ik heb alleen een nogal levendige fantasie, ik verzin verhalen, ik zie aanleidingen voor de wildste verhalen in de kleinste gebeurtenissen. Het is soms alsof ik de hele dag aan het proberen ben de films, waarin de mensen die ik observeer om me heen, allerlei rollen spelen, op een ander manier te regisseren, hun draaiboek te veranderen of de oorzaak van hun aanwezigheid binnen mijn gezichtsveld herschrijf. Ik weet hoe het komt dat ze hier nu zijn, ik weet hoe het verder afloopt. Hun gezichten laten van alles zien, aan mij dan.

Een ongelukkig uitziende vrouw, twee kindjes voor en achter op de fiets stapt af om de supermarkt binnen te gaan. Haar man heeft de Volvo mee naar het kantoor, zijn status aldaar laat niet toe dat hij op de fiets komt naar zijn werk. Zij gaat zo meteen het eten voorbereiden terwijl ze de kinderen aan de praat houdt of uiteindelijk de TV maar voor ze aanzet.

Hij belt om negen voor 6 op dat hij niet komt eten, weer een vergadering, 'kan wel flink laat worden.'

De Volvo van waaruit hij haar belt staat echter voor een flatgebouw, waar op de 9e verdieping een vrouw uit het raam verwachtingsvol naar beneden kijkt.

Zij is een goede vriendin van de echtgenote van de Volvoman, gescheiden en alleen is maar alleen.

De vrouw thuis gooit het half afgemaakte eten weg, geeft de kinderen een stuk opgewarmde pizza en stopt ze in bed, tandjes gepoetst, maar vanavond even niet echt gewassen, 'mama heeft het zooo druk'.

Mama pakt de fiets weer en rijdt, het stroomt inmiddels van de regen, regelrecht naar het flatgebouw waar nog steeds de Volvo met inmiddels afgekoelde motor staat.